

การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

THE PUBLIC WELFARE MANAGEMENT

OF SANGHA ADMINISTRATORS AND PRESENT CONDITIONS

พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชบุญโณ)

Phrakhru Pramotepanyawat (Boonlert Tajapukko)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School. Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: PhrakhruPramotepanyawat@gmail.com

บทคัดย่อ

หลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่ละเอียดลออสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย แม้จะมีมากมาย แต่เมื่อสรุปหลักใหญ่ใจความแล้ว มี 3 ประการ คือ สอนให้เว้นจากการทำชั่ว สอนให้สร้างแต่ความดี และสอนให้ชำระจิตให้บริสุทธิ์ ที่สำคัญ คือ ในทางปฏิบัตินั้น การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์นั้น ดังนั้น พระสังฆาธิการทุกระดับต้องดำเนินการด้วยความมุ่งมั่น และตั้งมั่นในเมตตาธรรม คณะสงฆ์ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดการด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ต้องดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ตามศักยภาพที่กระทำได้ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตใจของคนในชุมชนนั้น ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิด มีความสนิทสนมกับประชาชน และเป็นผู้ที่รู้ซึ่งถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าอาวาสของแต่ละวัดจะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้ ฝ่ายบ้านเมืองจะสนับสนุนในส่วนของ การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน และสุขภาพ ส่วนองค์กรทางศาสนา ก็จะทำให้การอบรมทางด้านจิตใจ

คำสำคัญ: การจัดการ, สาธารณสงเคราะห์, พระสังฆาธิการ

Abstract

Buddhist doctrine is a thorough doctrine for humans of all ages. Despite many But when summarizing the main principles. there are 3 things which are taught to refrain from doing evil Teach to create goodness And taught to purify the mind. The important thing is that in practice To support the people or sentient beings. There fore. monks and administrators of all levels must proceed with determination. And committed to compassion The clergy have promoted and supported the operation and management of public welfare as a mission that the monks or monks have to help society in various ways that are not contrary to the dharma discipline. According to the potential that can

be done The monk is the spiritual leader of the people in that community. Who is close intimate relationships with people And who is truly aware of the problems and needs of people in the community Especially The abbot of each temple will be the one who provided this information very well. Along with the village headman. village headman and local government officials in that area. the government will support the occupation. livelihood and health. Will provide psychological training.

Keywords: Management, Public Housing, Buddhist Monk

บทนำ

สำหรับการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย เพราะถือว่าสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนา ต้องอยู่ร่วมกันด้วยการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านฐานะความเป็นอยู่ แต่เมื่อส่วนใดของสังคมมีความเดือดร้อนก็มีความจำเป็นที่ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูล ปัดเป่าความเดือดร้อนให้บรรเทาเบาบางไปเป็นธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่เป็นต้นแบบในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้นำทางการริเริ่มโครงการหรือกิจการอนุเคราะห์ต่าง ๆ แล้วประสานความร่วมมือจากองค์กรอื่นทั้งจากภาครัฐและเอกชน (เสวก สิ้นประเสริฐ, 2561)

การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น ต้องประชาสัมพันธ์ให้พระสงฆ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตื่นตัวมากกว่าในปัจจุบัน ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง ตลอดจนต้องถวายเป็นความรู้แก่คณะสงฆ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสืบต่อไปด้วยการประชาสัมพันธ์ที่ดีมีความสำคัญยิ่ง และแม้จะต้องใช้กำลังทรัพย์มาก แต่จำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานในการจัดอาณานิเวศวัดให้มีสถานที่ที่เป็นระเบียบ รมรื่น รวมทั้งความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ที่ความมั่นคงปลอดภัยต่อการพำนักอาศัย ใช้ประโยชน์ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์เพื่อการสาธารณะ เพราะการดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นกิจกรรมหลักอันหนึ่งของทางคณะสงฆ์ แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการเสริมหรือแสวงหาแนวร่วม อาจเป็นเพราะทรัพยากรของทางคณะสงฆ์ยังไม่พร้อม ดังนั้น ต้องหาแนวร่วมที่สามารถร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุด (ณัฐภัทร เอมอ่อน, 2561)

ทั้งฝ่ายราชการและองค์กรทางศาสนาจำเป็นต้องร่วมมือกันดำเนินงานในลักษณะของเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน โดยฝ่ายราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน และใช้

ความรู้ความสามารถและฐานศรัทธาจากฝ่ายสงฆ์ให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนต้องมีความอดทนเสียสละทุ่มเทในการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง

โดยฐานะความเป็นพระสงฆ์ จะเป็นที่ยังยามยากของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีปัญหาต่าง ๆ ก็จะมาบอกเล่าให้พระสงฆ์ได้รับฟัง อาจเป็นการสนทนาโดยทั่วไป หรืออาจเป็นการระบายความทุกข์ยากลำบากในชีวิตของตน และพระสงฆ์ส่วนมากก็จะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นบุคคลที่ได้รับรู้ปัญหาความเป็นมาเป็นไปของประชาชนเป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าเมื่อมีข้าราชการใหม่ย้ายมาประจำในพื้นที่ สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การเข้าไปกราบหลวงพ่หรือพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพของคนในชุมชนนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและรับทราบปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การประสานความร่วมมือกันทำงานเป็นทีมจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านงานสาธารณสงเคราะห์ และยังป้องกันความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้นำสงฆ์และผู้บริหารท้องถิ่นที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี (ศิริรินทร์ แอ้พฤกษ์, 2561)

พระสงฆ์ในระดับล่างอาจไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินกิจกรรมในระดับข้างบน ดังนั้นการดำเนินงานการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนก็ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในระดับล่างได้มีบทบาทมากขึ้น เพราะพระสงฆ์ในระดับล่างต่างก็มีความรู้ความสามารถที่สามารถใช้สร้างประโยชน์แก่สังคมได้ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องดำเนินการร่วมกันโดยไม่แยกส่วน ทุกภาคส่วนในสังคมต้องการความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัดพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มกำลังตามที่กฎหมายเอื้อให้กระทำได้ ได้แก่ การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสนองงาน ประสานงาน และถวายเป็นการสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ การกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา การส่งเสริมดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา การดูแลรักษาและจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง การพัฒนาศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา การทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่วนการปฏิบัติกรอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การดำเนินงานโครงการหรือกิจการใหม่ อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้โครงการหรือกิจการนั้น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรืออาจล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ แต่ก็สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองจำเป็นต้องประสานงานร่วมมือกัน ทั้งในส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (สุรศักดิ์ โรจน์ประดิษฐ์, 2561)

เนื่องจากปัญหาความขาดแคลนและไม่พร้อมทางด้านกำลังทุนทรัพย์สนับสนุน รวมถึงในด้านกำลังคนที่ขาดความรู้เฉพาะด้าน ดังนั้น แนวทางในการดำเนินงานที่สมควร คือ การบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หรือคำวัดเรียกว่า ทางสายกลาง นั่นเอง แนวทางการดำเนินงานการจัดการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์

ควรดำเนินงานพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ 9) ที่มุ่งใช้ความรู้และคุณธรรม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเอง และเผื่อแผ่ไปถึงสังคม

สภาพทั่วไป

คณะสงฆ์ทุกระดับให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มกำลัง ตามกฎหมายและระบอบการปกครองคณะสงฆ์ ที่ระบุให้พระสังฆาธิการทุกระดับชั้น มีหน้าที่ในการควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี ดังนั้น การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนี้ จึงมีอยู่ทุกวัด ดังเช่นที่จะพบว่า ทุกวัดจะจัดบริการฟรีในพิธีงานศพที่ไร้ญาติหรือศพที่เจ้าภาพมีฐานะยากจน โดยจะไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายสถานที่ ค่าน้ำ ค่าไฟ หรือแม้แต่ค่าใช้จ่ายของสัปเหร่อก็ตาม (พระครูสมุทฺธรปัญญาพล, 2561) พื้นที่ของอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้นต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลที่วัดดำเนินการเองโดยร่วมกับพัฒนาการชุมชน ซึ่งเป็นแบบให้เปล่า ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และไม่มีเงื่อนไขใด ๆ กับผู้ที่เข้าอบรมทั้งสิ้น นี่ถือเป็นความโชคดีของวัดที่ได้เปรียบกว่าองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพราะกิจการของวัดก็อาศัยแหล่งเงินทุนหลักจากเงินบริจาคของประชาชน มีประชาชนในพื้นที่ที่มีฐานะดีเป็นกำลังสำคัญของวัด และด้วยพื้นฐานของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งชีวิต จึงมีความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการให้ทานอย่างมาก พุทธศาสนิกชนมีความศรัทธาเชื่อมั่นว่าการให้ทานนั้นเมื่อให้แล้วผู้ที่รู้จักให้ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับเป็นธรรมดา โดยผลนั้นจะย้อนกลับมาหาตัวของผู้ที่ตนเอง (พระมหานพพล กนตสีโล. ดร., 2561) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์หรือการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาคคณะสงฆ์นั้น ที่โดดเด่น คือ การส่งครูพระไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ เพราะตระหนักในสภาพวิถีชีวิตของผู้ในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ที่ทำให้เกิดภาวะสับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดลง จนก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นักเรียนให้หลงผิด และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางไม่พึงประสงค์ ขาดระเบียบวินัย เกี่ยวข้องยาเสพติด ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และขาดวินัยในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงเข้าไปช่วยปลูกฝังกล่อมเกลียดด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต (พระครูสถิตกมลธรรม, 2561)

ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีการสมทบทุนสร้างโรงพยาบาลพระพุทธเลิศหล้า โดยให้งบประมาณ (ส่วนตัว) สนับสนุนกิจกรรมปั่นจักรยานการกุศล Bike4Charity เพื่อหารายได้สมทบทุนมอบให้แก่โรงพยาบาลพระพุทธเลิศหล้า จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้รักษาผู้เจ็บป่วยที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ มีการจัดตั้งโรงงานสงเคราะห์ประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ต่างจากในอดีต ซึ่งถ้าเป็นเมื่อก่อนก็แค่ร่วมบริจาค แต่มาคราวนี้พระสงฆ์ดำเนินการเอง ทั้งหาของ จัดของ แยกของ ลุยน้ำ ลงเรือ ทำคริว ทำกับข้าว เรียกว่าคนทุกขมีที่ไหน พระไปโปรดถึงนั้น ปัจจุบันการเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ในภาวะ

ที่ชาวบ้านประสบภัยพิบัติ มีความฉับไว สัมพันธ์กันทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่มหาเถรสมาคมลงไปถึง เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับล่างสุดคือเจ้าอาวาส และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยท่านอธิการบดี ได้สั่งการให้ทุกวิทยาเขตร่วมมือกันให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึง บางวัดมีการจัดตั้งศูนย์ที่พักพิงชั่วคราวแก่ประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งโดยส่วนตัวของผู้ประสบภัยเอง ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นด้วย (สง่า เจนจบเขต, 2561)

ปัจจุบันทุกวัดได้จัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยส่งเสริมบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อ.ป.ต. ให้มีหน้าที่ครอบคลุมภารกิจสำคัญตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของรัฐบาล รวมทั้งเป็นหน่วยเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำคัญที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจระดับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับการส่งเสริมกิจการหน่วยอบรมประจำตำบล โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อช่วยประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามสมควรในด้านต่าง ๆ ตามกรอบการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูทเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม

ปัญหาและอุปสรรค

จากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศไทยต้องประสบปัญหาต่อเนื่อง จากความไม่แน่นอนของอัตราแลกเปลี่ยน การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะของการขาดสภาพคล่องในระบบการเงิน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและการลงทุน ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม ซึ่งดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อเงินบริจาคของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นรายได้หลักของทุกวัด เมื่อขาดเงินงบประมาณในการบริหารจัดการวัด หรือมีเงินงบประมาณบริหารจัดการที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ พระสังฆาธิการทุกวัดจึงต้องใช้มาตรการการประหยัด โดยตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หรือใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นอันดับแรก ๆ ดังกล่าวนี้ งานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่เน้นการสงเคราะห์ด้วยวัดจึงต้องลดขนาด หรือระงับไปชั่วคราว ปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ยังขาดสมุทสรสงคราม คือปัญหาด้านงบประมาณ ด้วยการสาธารณสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ นั้น ทั้งในส่วนของการดำเนินกิจการเองของวัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น เป็นกิจการที่พระสงฆ์และวัดจัดทำขึ้นเอง บางกิจการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน บางโครงการอาจไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน วัดอาจต้องจัดหาเองทั้งหมด ดังนั้น หากเป็นโครงการที่ต้องทำโดยต่อเนื่องย่อมประสบปัญหาด้านงบประมาณเป็นสำคัญ (พระครูสถิตกมลธรรม, 2561) หลาย ๆ วัด ยังคงประสบปัญหาการขาดงบประมาณในการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานที่อยู่ภายในวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ หอกลอง-หอรฆัง เป็นต้น หลาย ๆ แห่ง ต้องปล่อยให้อาคารเสนาสนะเหล่านั้นรกร้าง ไม่สามารถสร้างให้สำเร็จ หรือบูรณะให้เสร็จได้ เนื่องจากพิษของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การดำเนินงานด้านการสาธารณ

สงครามที่จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากจึงชะงักงัน หากกล่าวในบริบทเชิงพื้นที่ หน่วยงานราชการระดับอำเภอก็มีขอบเขตรับผิดชอบโดยตรงในการบริการสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อยู่แล้ว ดังนั้นหากเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับงานสงครามในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ สาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบสาธารณูปโภค การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจารีตประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ ก็อาจไม่สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นภารกิจที่ภาครัฐดำเนินการอยู่แล้ว (ณัฐภัทร เอมอ่อน, 2561) ปัจจุบัน ที่ดินสาธารณประโยชน์ถูกบุกรุกเป็นสมบัติของเอกชนเป็นจำนวนมาก มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะซึ่งเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศไทย มีการกระทำที่เรียกว่าการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวจากสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่เว้นแต่พื้นที่อันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ของบางวัดซึ่งเกิดปัญหาข้อพิพาทกับชาวบ้าน (สุรศักดิ์ โจรจน์ประดิษฐ์, 2561)

อุปสรรคสำคัญของการดำเนินการด้านสาธารณสงครามของวัดและคณะสงฆ์ ยังขาดกระบอกเสียง เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งในพื้นที่ประเทศไทย มีวัดมากกว่า 30,000 วัด และมีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและทำงานเพื่อสังคมเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ค่อยจะเป็นข่าว ในทางกลับกัน พระสงฆ์ที่ทำผิดพระวินัยกลับได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทุกแขนง ประโคมข่าวเป็นรายวัน เพื่อขยายข่าวนี้นี้เป็นปัญหาใหญ่ เป็นอุปสรรคสำคัญในสังคมไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน (รุ่งทิพย์ พูลพิพัฒน์, 2561)

งานสังคมสงเคราะห์นั้นหากกล่าวถึงขอบเขตของการสงเคราะห์ด้วยวัตถุประสงค์ของนั้น โดยแท้จริงเป็นภารกิจของหน่วยงานราชการ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนวัดและพระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้สนับสนุน จึงมีขอบเขตบทบาทหน้าที่เพียงให้การสนับสนุนตามที่หน่วยงานหรือผู้มีอำนาจรับผิดชอบดำเนินการร้องขอเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการกำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินการ หรือกำหนดวิธีดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

แนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จำเป็นต้องเป็นการพัฒนาให้ก้าวหน้าทันกับปัญหาของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามยุคสมัย เมื่อทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปก็มีความจำเป็นที่การบริหารจัดการก็จำเป็นต้องเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถคงรูปแบบเดิม ๆ ไว้ได้ ทั้งทางด้านการจัดรูปแบบขององค์กร และวิธีการในการดำเนินโครงการ ทางด้านตัวบุคคลผู้บริหารก็เช่นเดียวกัน คงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้ทันยุคสมัย ไม่สามารถยึดติดกับสถานะและสถานการณ์เดิม ๆ ได้อีกต่อไป

การดำเนินงานในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจำเป็นต้องนำหลักคุณธรรม 3 คือ อุพการะ สังคหะ และกตัญญูคุณทศมา มาใช้ในการพัฒนาจะประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยในเบื้องต้นนั้นให้ทุก ๆ วัดจัดสถานที่ของวัดให้สามารถรองรับการดำเนินงาน

ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นสัดส่วน ซึ่งโดยทั่วไป ควรแบ่งเป็นส่วนเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขต
ธรณีสงฆ์ ซึ่งในส่วนของเขตธรณีสงฆ์นั้น ได้แก่ พื้นที่ในอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจาก
การจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอย
ในเชิงสาธารณะประโยชน์ (พระครูสมุทรปัญญาพล, 2561)

ทางการดำเนินงานการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที
จังหวัดสมุทรสงคราม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
จำเป็นต้องเอาหลักธรรมที่มี 4 ประการ ได้แก่ หน้าที่ ความดี ความจริง และเหตุผล มาใช้ให้เหมาะสม
และสอดคล้องกับการพัฒนา ประกอบด้วย หน้าที่ คือ ทุกท่านทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำแตกต่างกัน ดังนั้น
เมื่อเราท่านทั้งหลายรู้จักตำแหน่งหน้าที่ของตนเองดีแล้วก็สามารถนำมาพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ความดี
คือ สิ่งที่จะนำมาพัฒนาจะต้องมุ่งเน้นสิ่งที่เป็นคุณงามความดีเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้รำลึกนึกถึง ความจริง
คือ ทำทุกอย่างให้โปร่งใส พัฒนาด้วยความจริงใจ ทุกอย่างสามารถตรวจสอบได้ และเหตุผล คือ ไม่ว่าจะ
การพัฒนาอะไรก็แล้วแต่ ต้องมุ่งเน้นหลักความเป็นเหตุเป็นผลให้มากที่สุด

พระเถระผู้ใหญ่ต้องตั้งใจอุปการะผู้น้อยด้วยความเมตตาโดยการช่วยเหลือกันด้วยเมตริจิต
และให้คำปรึกษา ส่วนผู้น้อยตั้งใจตักตัญญูทวดเวทิต่อผู้ใหญ่ด้วยความเคารพอ่อนน้อมเชื่อฟังคำสั่งสอน
ของผู้ใหญ่ หากทำได้ดังกล่าวนี้อาจจะสามารถทำให้ทุกคนทุกฝ่ายสามารถดำเนินงานคณะสงฆ์ด้วยกัน
อย่างราบรื่น และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มของสังคมในอนาคต จึงต้องมี
การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทราบว่าโครงการหรือกิจการนั้น ๆ เกื้อกูลได้อย่างไร มีจุดประสงค์
อย่างไร มีความโปร่งใส และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงอย่างไร เช่น โครงการฌาปนกิจก็อาจจัด
โครงสร้างเป็นสมาชิกขึ้นได้ มีการบริหารเป็นเรื่องราว วางระบบการเก็บเงินสมาชิก เป็นการช่วยเหลือ
เมื่อมีคนผู้เสียชีวิตไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น

บทสรุป

ในส่วนของการเยียวยาทางจิตใจแก่ผู้ประสบสาธารณภัยนั้น คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่ง
สามารถเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยได้ เพราะหลักธรรมในพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เป็นความ
จริงของชีวิตและโลก ที่เรียกว่า สัจธรรม และส่วนที่เป็นแนวทางปฏิบัติทั้งในระดับบุคคลและสังคม
ที่เรียกว่า จริยธรรม ล้วนเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้เกิดชีวิตที่ดีงามและเป็นสุขทั้งสิ้น เมื่อคณะสงฆ์เข้าไปมี
ส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงมีฐานะเป็นผู้ประสานความเข้าใจจัดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มและองค์กร
การกุศลต่าง ๆ เพราะโดยฐานะที่เป็นผู้บริสุทธิ์ ทำงานเพื่อสังคมด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจาก
การมุ่งหวังด้านผลกำไร อาศัยพื้นฐานจากการที่วัดมีอาณาบริเวณและสถานที่ที่เหมาะสมในการช่วยเหลือ
ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่สงบสุข ร่มเย็น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสงบ
ทางจิตใจ และใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องมือสร้างแสงสว่างแก่ผู้มีความทุกข์และ
เดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ในบางพื้นที่อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ

พอสมควร และเมื่อเข้าไปแล้วอาจจะสร้างความลำบากใจให้แก่บุคคลเหล่านั้น ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไข โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร จริงใจ และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

แม้พระสงฆ์หรือวัดจะให้การอนุเคราะห์สัตว์โดยไม่เลือกหรือแบ่งแยกความสำคัญ ซึ่งถูกต้องตามหลักการทางศาสนา แต่ต้องพิจารณาขอบเขตการอนุญาตของกฎหมาย และต้องไม่ใช่สัตว์นั้นเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ หรือเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยว ในส่วนของการถือกุศลสรรพสัตว์ ได้แก่ การช่วยเหลือสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น ทุกวัดมีการดำเนินการเป็นปกติ แต่มีบางวัดเลี้ยงสัตว์ประเภทที่เป็นสัตว์สงวน ซึ่งอาจเกิดจากมีวัตถุประสงค์แอบแฝง ซึ่งนอกจากผิดกฎหมายแล้ว ยังอาจทำลายฐานศรัทธาของประชาชนด้วย ประเด็นนี้ต้องให้ความสำคัญและดำเนินการโดยเร่งด่วน

เอกสารอ้างอิง

สัมภาษณ์ นายเสวก สิ้นประเสริฐ. ไวยาวัจกรวัดบางใหญ่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.

21 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ นายณัฐภัทร เอมอ่อน. นายอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 26 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ นางสาวศิรินทร แอ้พฤกษ์. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 27 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ นายสุรศักดิ์ โรจน์ประดิษฐ์. นายกเทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 27 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ พระครูสมุทรปัญญาพล. เจ้าคณะตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 24 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ พระมหานพพล กนตสีโล. ดร.. เจ้าคณะตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 25 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ พระครูสถิตกมลธรรม. เจ้าคณะตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 3 ธันวาคม 2561.

สัมภาษณ์ นายสง่า เจนจบเขต. ไวยาวัจกรวัดดอนมะโนรา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 25 พฤศจิกายน 2561.

สัมภาษณ์ นางรุ่งทิพย์ พูลพิพัฒน์. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. 28 พฤศจิกายน 2561.